

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Дисертація Руденко Анастасії Валентинівни на тему «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» на здобуття ступеня доктора філософії у галузі 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341).

1. Актуальність дослідження та його зв'язок із планами наукових робіт установи.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасних умовах стрімких трансформацій соціального, економічного та освітнього середовищ зростає потреба у фахівцях, здатних не лише засвоювати знання, а й передбачати зміни, критично осмислювати професійну реальність, приймати обґрунтовані рішення у складних ситуаціях. Це особливо актуально для майбутніх бакалаврів з географії, професійна діяльність яких вимагає здатності аналізувати, моделювати та прогнозувати процеси й явища, що відбуваються у географічному просторі та суспільстві. У цьому контексті зростає значущість формування рефлексивно-прогностичної компетентності як інтегративної якості особистості, що забезпечує здатність до рефлексії та передбачення результатів власної діяльності й змін у навколишньому світі.

Дисертація відповідає основним напрямам досліджень кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університету імені Альфреда Нобеля», проведених у межах комплексних наукових тем «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784), «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059). Тему затверджено вченою радою ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (протокол № 10 від 21 грудня 2021 р.).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто дисертанткою у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові наукові положення та висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у розвиток професійної освіти України. Основні результати дисертаційної роботи одержано авторкою самостійно.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій. Обґрунтованість та достовірність наукових результатів та висновків, одержаних у дисертаційній роботі Руденко Анастасії Валентинівни, забезпечені використанням сучасних теоретичних та емпіричних методів науково-педагогічних досліджень, зокрема методів математичної статистики для визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів.

4. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: *уперше*: здійснено цілісний аналіз проблеми формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання у педагогічній теорії та освітній практиці; узагальнено досвід формування рефлексивно-прогностичної компетентності

майбутніх бакалаврів з географії в закладах вищої освіти України через аналіз освітньо-професійних програм, навчальних планів і змісту навчальних дисциплін; здійснено ґрунтовний аналіз міжнародних та українських програмно-нормативних документів, що регламентують географічну освіту, з метою виявлення потенціалу для формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії; обґрунтовано сутність поняття «рефлексивно-прогностична компетентність майбутніх бакалаврів з географії» яка презентується як інтегративна професійна якість, що базується на поєднанні рефлексивних і прогностичних знань, умінь та навичок, і забезпечує здатність майбутніх бакалаврів з географії цілеспрямовано осмислювати власну пізнавальну та професійну діяльність, передбачати розвиток географічних процесів і ситуацій, планувати ефективні дії в умовах невизначеності, приймати обґрунтовані рішення в професійній сфері на основі аналізу, самооцінки та прогнозування; визначено структуру рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії (мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, когнітивно-аналітичний, діяльнісно-прогностичний, особистісно-рефлексивний компоненти); виокремлено критерії (мотиваційний, емоційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний), показники та рівні сформованості рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії (високий, середній, низький); розроблено та апробовано комплекс діагностичного інструментарію для оцінювання рівня сформованості рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії, що включає тести, авторські опитувальники, кейс-ситуації, експертне оцінювання, творчі завдання з елементами проблемного навчання, завдання на встановлення відповідностей, проєктні методи; розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання; *уточнено*: основні поняття дослідження («компетентність», «рефлексивна компетентність», «прогностична компетентність»); методологічні засади формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання, зокрема системний, компетентнісний, рефлексивний, прогностичний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, інформаційно-комунікаційний, контекстний, проблемний та проєктний підходи; *подальшого розвитку набули* зміст, форми і методи формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання.

5. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що розроблено, апробовано й упроваджено в процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів з географії плани-конспекти занять, розроблені у форматі навчальних сценаріїв і Е-сценаріїв навчання, що охоплюють окремі теми та розділи навчальних дисциплін «Фізична географія України», «Географічне моделювання та просторовий аналіз», «Рекреаційне країнознавство», «Естетика ландшафтів з основами ландшафтознавства»; комплекс завдань, що базуються на використанні імерсивних технологій (360° відео, VR, Google Earth VR, віртуальні тури); технологій проблемно-орієнтованого навчання (кейс-метод); технологій розвитку критичного й прогностичного мислення (сценарний аналіз (future scenario building), метод ситуаційного прогнозування (What if?)); презентаційних технологій (Zoom, PowerPoint, Canva тощо); проєктних технологій (метод проєктів, SWOT-аналіз територій); цифрових геоінформаційних технологій (Google Maps, Google Earth, інтерактивні карти, просторовий аналіз карт і статистики); хмарних технологій (Google Docs, Google Sheets тощо); інтерактивних технологій зворотного зв'язку (Google Forms для саморефлексії, рефлексивний щоденник або звіт, рефлексивний аналіз).

Положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані в наукових дослідженнях, при викладанні курсів педагогічного, психолого-педагогічного та географічного спрямування, зокрема таких, як «Фізична географія України», «Географічне моделювання та просторовий аналіз», «Рекреаційне країнознавство», «Естетика

ландшафтів з основами ландшафтознавства», «Методика навчання географії», «Педагогіка», «Теорія і практика змішаного навчання», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Проектування освітніх технологій», «Освітні інновації в географії» тощо. Крім того, результати дослідження можуть бути використані при підготовці бакалаврських і магістерських кваліфікаційних робіт, у процесі модернізації змісту й технологій навчання в умовах цифровізації освіти.

6. Апробація результатів дослідження й повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

Результати дослідження репрезентовано в доповідях і повідомленнях на міжнародних науково-практичних конференціях: «The current state of development of world science: characteristics and features» (Лісабон, Португалія, 2021), «Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (м. Дніпро, 2022), «The driving force of science and trends in its development» (Кавентрі, Великобританія, 2023), «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку» (Полтава – Лубни – Миргород, 2023), «Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes» (Цюрих, Швейцарія, 2024), «Освіта в сучасних викликах» (Полтава – Лубни, 2025); всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти» (м. Бердянськ, 2021), «Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики (м. Хмельницький, 2025).

Результати та висновки виконаної роботи обговорено на інтерактивному методологічному он-лайн семінарі молодих дослідників «Компетентнісні засади освітнього процесу в умовах впровадження інновацій: вітчизняний та міжнародний досвід (Житомир – Полтава – Київ, 2023), засіданнях кафедри психології та педагогіки, щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (упродовж 2023–2025 рр.).

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (довідка про впровадження № 3 від 23.04.2025 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка про впровадження № 554/22.01-33 від 14.05.2025 р.), Херсонського державного університету (довідка про впровадження 03-32/663 від 20.05.2025 р.), ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (довідка про впровадження № 262 від 01.05.2025 р.), Комунального закладу освіти «Дніпропетровський обласний ліцей-інтернат фізико-математичного профілю» (протокол № 6 від 28.03.2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено у 11 публікаціях, з яких: 4 статті у провідних наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у співавторстві у журналі, який входить до наукометричної бази Web of Science, 6 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних конференцій.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладено у дисертації, одержано автором самостійно. Особистий внесок в роботу, опубліковану у співавторстві, полягає в обґрунтуванні теоретичних засад формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх фахівців, а також у зборі та аналізі результатів педагогічного експерименту, підготовці висновків і редагуванні тексту статті [Rudenko A., Zhyhal Z., Cherkasova S., Moskalyuk N., Kosharna N. Building Future Specialists' Reflective and Prognostic Competence in the Context of Blended Learning].

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

1. Руденко А.В. Теоретичні аспекти проблеми рефлексивно-прогностичної компетентності особистості. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*, 2022. № 1 (23). С. 202–210.
2. Руденко А.В. Міжнародні стандарти і рекомендації щодо професійної підготовки майбутніх бакалаврів з географії. *Наука і техніка сьогодні*, 2024. № 12 (40). С. 816–825.
3. Руденко А.В. Методологічні підходи формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні. *Педагогічна Академія: наукові записки*, 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14782211>
4. Руденко А.В. Рефлексивно-прогностична компетентність майбутніх бакалаврів з географії: результати опитування. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка»*, 2025. № 2 (48). С. 903–920. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-903-920](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-903-920)

Статті у наукових виданнях інших держав, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

5. Rudenko A., Zhyhal Z., Cherkasova S., Moskalyuk N., Kosharna N. Building Future Specialists' Reflective and Prognostic Competence in the Context of Blended Learning. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 2022. Vol. 13 (5). Pp. 316–327. (Web of Science)

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Руденко А. Компетентнісний характер сучасної вищої географічної освіти. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти* : матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (Бердянськ, 25–26 листопада 2021 р.). Бердянськ : БДПУ, 2021. С. 193–197.
7. Руденко А.В. Рефлексивно-прогностична компетентність – основа професійної діяльності бакалаврів з географії. *The current state of development of world science: characteristics and features*: Collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), December 10, 2021. Lisbon, Portuguese Republic: European Scientific Platform. pp. 66.
8. Руденко А.В. Тьюторство як складова системи підготовки майбутніх бакалаврів з географії. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів та науковців (м. Дніпро, 28 квітня 2022 р.) Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. С. 147–149.
9. Руденко А.В. До теорії змішаного навчання в системі вищої освіти. *The driving force of science and trends in its development*: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference (December 22, 2023). Coventry, United Kingdom: International Center of Scientific Research, 2023. С. 165–166.
10. Руденко А. Рефлексивний підхід у професійній підготовці майбутніх бакалаврів з географії. *Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes*: Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (November 18–20, 2024. Zurich, Switzerland). European Open Science Space, 2024. pp. 174–175.
11. Руденко А.В. Порівняльна характеристика методів формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання. *Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики*: матер. VII Всеукр. студ. наук. конф. (м. Хмельницький, 21 лютого, 2025 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 81–82.

7. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом дисертаційна робота Руденко Анастасії Валентинівни на тему «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» повністю відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

8. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

9. Рекомендація дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертаційна робота Руденко Анастасії Валентинівни «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» на здобуття ступеня доктора філософії у галузі 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) відповідає вимогам до дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341).

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Руденко А.В. «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» дисертантки Руденко Анастасії Валентинівни відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

2. Руденко А.В. опубліковано по темі дисертації 11 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167.

3. Дисертаційна робота Руденко Анастасії Валентинівни «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» на здобуття ступеня доктора філософії у галузі 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) відповідає вимогам до дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341).

4. Рекомендувати вченій раді ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» розглянути у якості опонентів за дисертацією Руденко Анастасії Валентинівни на тему «Формування

рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» таких науковців:

– Чубрей Олександр Степанівну, докторку педагогічних наук, професорку, професорку кафедри економічної географії та екологічного менеджменту географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

– Лесик Анжеліку Сергіївну, кандидатку педагогічних наук, доцентку, деканку факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету (тимчасово переміщений до м. Запоріжжя);

5. Дисертація Руденко Анастасії Валентинівни на тему «Формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання» може бути рекомендована до захисту на здобуття науково ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на міжкафедральному семінарі,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри психології та педагогіки
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

Н.П. Волкова

Секретар, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

І.В. Олійник

